

“Belirtilen konu ile ilgili olarak, mahkememizce, somut norm denetimi yolu ile itiraz başvurusuna konu edilen kanun hükümlerinin, Anayasanın 13. ve 35. maddelerine uygun düşmediği düşünülmüştür. Aykırılık başvurusunun esbabı mucibesinin izah olunmasından evvel, belirtilen Anayasa maddelerine yer vermekte fayda olacaktır.

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 – Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

XII. Mülkiyet hakkı

Madde 35 – Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

İtiraz başvurusunun konusu olan kanun hükmünün, Anayasanın, belirtilen maddelerindeki bir takım kurallar, temel hak ve hürriyetler ile bu hakların amaç, kapsam ve sınırlarının bir arada değerlendirilmesi neticesinde, kanun hükmünün, ilk ve hususi olarak, Anayasanın mülkiyet hakkı başlıklı maddesine açıkça ve doğrudan aykırı olduğu, belirtilen diğer üç maddeye ise dolaylı ve bağlantılı olarak aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Öyleyse, ilk olarak 35. madde çerçevesinde izahatlar yapılmalıdır.

Mahkememizce, iptali talep edilen kanun hükümlerinin, Anayasa'nın belirtilen maddelerine aykırı olması hali " davalısı, harçtan muaf olan davalar" bakımından ileri sürülmektedir. Diğer davalar bakımından, Anayasaya aykırılık durumunun olduğu düşünülmemektedir.

Esasında mahkememizin 2021/533 esas sayılı kamulaştırmasız el atma davasında gene aynı sebeple AYM'ye itiraz başvurusu yapılmıştır. Başvuruda davalısı harçtan muaf olan bütün hukuk davaları yönünden iptal talebinde bulunduğu halde başvuru ile alakalı olarak AYM'ce 8/9/2022 tarih, 2022/61 esas ve 2022/101 karar sayılı karar ile ve oyçokluğu ile incelemenin sadece kamulaştırmasız el atma davaları yönünden incelenmesine karar verilmek sureti ile ilgili kanun hükümlerinin iptaline karar verilmiştir. Karar 6/10/2022 tarih ve 31975 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sözü edilen karara esas teşkil eden dava kamulaştırmasız el atma davası olduğundan inceleme sadece bu davalar açısından yapılmıştır. Mevcut dava dosyası ise kamulaştırmasız el atma davası değildir. Bu bakımdan, kanun hükümlerinin diğer hukuk davaları bakımından da iptali talep edilmektedir. Başvurudaki sebep ve gerekçeler diğer sözü edilen başvuru ile aynı yöndedir.

Bilindiği üzere, davalısı, harçtan muaf olan davalarda, davacı tarafça, dava değeri üzerinden yatırılan harç, gene Harçlar Kanunu hükümleri uyarınca karar kesinleştiğinde davacıya iade edilmektedir. Belirtilen kurala göre, davacıya her halükarda iade edileceği baştan belli ve kesin olan harcın, davacıdan alınmak zorunda bırakılması hukuka uygun olmadığı gibi adil de değildir. Davalısı, harçtan muaf olmayan davalarda, kanun koyucunun muradının hukuka uygun olduğu ileri sürülebilir. Gereksiz davaların açılmasının ve diğer tarafın haksız

yere ızzar edilmesinin önlenmesi için ihdas edilen karar ve ilam harcının davacıdan tahsil edilmesinin bu yönü ile hukuka uygun olduğu düşünülebilir.

Nispi harca tabi ve davalı tarafın harçtan muaf olduğu eldeki davada davanın reddi hâlinde alınması gereken harç maktu harç olacaktır. Bu yönü ile, mahkememizce, iptali talep edilen kanun hükümlerinin maktu harç alınması açısından da Anayasa'ya aykırılığının bulunmadığı değerlendirilmektedir. Meselenin daha açık ifade edilmesi gerekir ise, davalısı harçtan muaf olan davalarda, davacıdan sadece maktu harç alınmalı; dava değeri üzerinden 1/4 harç tamamlanmamalıdır. Bunun pratikte hiç kimseye hiçbir faydası olmadığı gibi kamu yararı yahut kamu düzenini ilgilendiren bir yönü de bulunmamaktadır. Çünkü, alınması kanun hükümleri ile emredilen bu harç, her hal ve şartta, dava kabul de edilse, ret de edilse yahut kısmen de kabul edilse, tekrar davacıya iade edilecektir.

Anayasa Mahkemesi'nin kararlarında da belirtildiği üzere, mülkiyet hakkı geniş yorumlanmaktadır. Mülkiyet hakkı, taşınır ya da taşınmaz bir eşya üzerinde hak sahibine kullanma, yararlanma ve tasarruf yetkisi veren, hukuk düzeninin sınırları içinde kullanılabilen, mutlak ve aynı bir haktır. Dolayısı ile, para üzerindeki hak da mülkiyet hakkının bir görünümüdür. Davacı tarafı, kendisine her şekilde iade edileceği baştan belli olan harcı yatırmaya zorlamak, yargılamanın ne kadar süreceği de belli olmadığından, başlı başına bir hukuka aykırılığa sebep olacaktır.

Eldeki davada dava değeri yaklaşık 3 milyar TL'dir. (eski para ile 3 katrilyon). Dava değeri üzerinden alınması gereken harç miktarı yaklaşık 51 milyon TL olacaktır. Davada verilecek kararın kesinleştiği tarihin ne zaman olacağı belirli olmadığından tahsil edilen harcın davacıya iade edileceği tahmini süre nazara alındığında dava sonuçlanana kadar geçecek süre içinde davacının nispi karar ve ilam harcı olarak ödediği tutarın değer kaybına uğrayabileceği açıktır.

Ayrıca, Anayasa'nın 13. maddesinde; temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Buna göre, Anayasa'nın 13. maddesi hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini temel bir kural olarak benimsemiştir. Bu çerçevede, Anayasa'nın temel hak ve hürriyetler kısmında düzenlenen mülkiyet hakkına yapılan sınırlamaların Anayasa hükümlerine uygun, ölçülü ve orantılı olması gerekmektedir.

Açıklanan hususlar bağlamında, başvuruya konu kanun hükümlerinin, " davalısı harçtan muaf olan davalar " bakımından, Anayasa'nın 13 ve 35. Maddelerine açıkça aykırı olduğu değerlendirilmiştir. İzah olunan sebep ve gerekçeler muvacehesinde, belirtilen kanun hükümlerinin, yukarıda sıralanan Anayasa'nın ilgili maddelerine aykırı olduğu değerlendirilmiş ve bu şekilde, itiraz başvurusu gerekçelendirilmiştir.

ARA KARAR : (Gerekçeleri Yukarıda Açıklandığı Üzere;)

1-Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca, 2/7/1964 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun A. 1. 28. maddesinin birinci fıkrasının 23/7/2010 tarihli ve 6009 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesinin ve 32. maddesinin birinci cümlesinin, "davalısı harçtan muaf olan davalar" yönünden Anayasanın 13 ve 35 maddelerine aykırı olması sebebi ile belirtilen kanun hükümlerinin somut norm denetimi yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesi'ne müracaatta BULUNULMASINA,

Esas Sayısı : 2024/6
Karar Sayısı : 2024/204

2-Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesi uyarınca, başvuru kararına ilişkin 10/10/2023 tarihli duruşma tutanağının onaylı örneği, dava dilekçesi, cevap dilekçesi, kurumlardan gelen yazı cevapları, uzman görüş raporu, tarafların diğer dilekçelerinin onaylı örnekleri ile dosyaya sunulan diğer belgelerin tarih sırasına göre başlıklar hâlinde sıralandığı dizi pusulası halinde Anayasa Mahkemesi'ne üst yazı ile GÖNDERİLMESİNE,

Dair; ara kararın niteliği gereğince kanun yolu kapalı olmak üzere karar verilmiştir.”